

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinuma “Mobilā veselība – tehnoloģisko jauninājumu un datu aizsardzības saskaņošana” kopsavilkums

(Pilns šā atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā pieejams Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja (EDAU) tīmekļa vietnē www.edps.europa.eu)

(2015/C 232/06)

Kopsavilkums

Mobilā veselība (“m-veselība”) ir strauji augoša nozare, kuras attīstību rosina veselības aprūpes un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju tuvināšanās. Mobilā veselība aptver arī mobilās lietotnes, kas paredzētas ar veselību saistītu pakalpojumu sniegšanai, izmantojot viedierīces, kuras nereti apstrādā personīgo informāciju par veselību. M-veselības lietotnes apstrādā arī apjomīgu informāciju par dzīvesveidu un labklājību.

M-veselības tirgus ir sarežģīts, jo tajā vienlaicīgi aktīvi darbojas daudzi valsts un privātie uzņēmumi, piemēram, lietotņu izstrādātāji, lietotņu veikali, ierīču ražotāji un reklāmdevēji, turklāt viņu izmantotie uzņēmējdarbības modeļi pastāvīgi mainās un tiek pielāgoti straujajām pārmaiņām. Tomēr, ja šie uzņēmumi apstrādā informāciju par personu, tiem ir jāievēro datu aizsardzības noteikumi un jāuzņemas atbildība par datu apstrādi, ko tie veic. Turklāt šajos noteikumos ir noteikts, ka ir jānodrošina ļoti augsts veselības informācijas aizsardzības līmenis.

M-veselības attīstībai piemīt liels potenciāls uzlabot veselības aprūpi un iedzīvotāju dzīvi. Turklāt sagaidāms, ka, ņemot vērā pieejamās informācijas apjomu un to secinājumu kvalitāti, kurus var izdarīt, pamatojoties uz šo informāciju, m-veselības attīstību būtiski ietekmēs arī lielo datu tehnoloģijas un lietiskais internets. Tiek prognozēts, ka m-veselība sniegs jaunas iespējas medicīnas pētniecībai un tās izmantošana varētu arī mazināt izmaksas un vienkāršot pacientu piekļuvi veselības aprūpei.

Tai pašā laikā ir jānodrošina personu cieņas un pamattiesību aizsardzība, jo īpaši tiesības uz privātumu un datu aizsardzību. Lielo datu tehnoloģiju plašais izmantojums var mazināt lietotāju spēju kontrolēt savu personīgo informāciju. Šāda situācija daļēji var rasties tādēļ, ka pastāv ievērojama nelīdzsvarotība starp ierobežoto informāciju, kas pieejama iedzīvotājiem, un ārkārtīgi lielo informācijas apjomu, kas pieejams uzņēmumiem, kuri piedāvā produktus, ietverot šādas personīgas informācijas apstrādi.

Mēs uzskatām, ka ar turpmāk izklāstītajiem pasākumiem saistībā ar m-veselību varētu nodrošināt būtiskus ieguvumus datu aizsardzības jomā:

- Eiropas Savienības likumdevējam, turpmāk īstenojot politikas veidošanas pasākumus m-veselības jomā, jāveicina pārskatatbildība un jānosaka atbildība tiem dalībniekiem (tostarp projektētājiem un ierīču ražotājiem), kuri ir iesaistīti lietotņu izstrādē, piegādē un darbības nodrošināšanā,
- lietotņu izstrādātājiem un izdevējiem jāizstrādā ierīces un lietotnes, kas uzlabotu pārredzamību un paaugstinātu tās informācijas līmeni, ko sniedz personām saistībā ar viņu datu apstrādi, kā arī jāizvairās no lielāka datu apjoma vākšanas, nekā nepieciešams paredzētās funkcijas veikšanai. Viņiem tas jāveic, iestrādājot privātuma un datu aizsardzības iestatījumus lietotņu sistēmās un paredzot to lietošanu pēc noklusējuma, ja vien personas netiek aicinātas iestatīt savus datu aizsardzības parametrus manuāli, piemēram, instalējot lietotnes savās viedierīcēs,
- nozares pārstāvjiem jāizmanto lielo datu tehnoloģijas m-veselības jomā mērķiem, kas nodrošina ieguvumu iedzīvotājiem, un jāizvairās izmantot tās praksē, kas lietotājiem varētu kaitēt, piemēram, diskriminējošai profilēšanai,
- likumdevējam jāuzlabo datu drošība un jāveicina integrēta privātuma aizsardzība un privātuma aizsardzība pēc noklusējuma, izmantojot privātuma inženieriju un izstrādājot moduļus un rīkus.

Lai gan m-veselība ir jauna nozare, kas attīstās, Eiropas Savienības datu aizsardzības noteikumi – gan pašlaik piemērojamie, gan arī tie, kuri tiks pastiprināti, īstenojot reformu, – nodrošina aizsardzības pasākumus privātpersonu datu aizsardzībai. Tai pašā laikā mēs mudināsim Interneta privātuma inženierijas tīklu (IPEN) pārbaudīt jaunu labāko praksi un inovatīvus risinājumus m-veselības jomā. Turklāt, ņemot vērā, ka datu apstrādei m-veselības nozarē ir globāla dimensija raksturs, izšķiroša nozīme ir datu aizsardzības iestāžu ciešākai sadarbībai visā pasaulē.

I. Ievads un pamatinformācija

I.1. Pamatinformācija par m-veselību – sociālie ieguvumi un lielo datu tehnoloģijas

1. Divtūkstošo gadu sākumā plašsaziņas līdzekļu, informācijas tehnoloģiju un elektroniskās komunikācijas nozares sāka tuvināties, radot gan jaunu uzņēmējdarbības vidi, gan jaunas problēmas regulējuma jomā. Līdzīgi arī šodien veselības aprūpes nozarē ir rastas jaunas attīstības un izaugsmes iespējas, tuvinoties jaunajām tehnoloģijām (izmantojot viedierīces un saistītās mobilās lietotnes). Šādas kombinācijas mērķis galu galā ir sniegt lietotājiem veselības aprūpi, izmantojot viedierīces, un tiek uzskatīts, ka m-veselība ir “*jauna joma, kas strauji attīstās un var palīdzēt pārveidot veselības aprūpi, uzlabot tās kvalitāti un to efektīvīt*”⁽¹⁾.
2. Sagaidāms, ka tehnoloģiju un veselības aprūpes tuvināšanās nodrošinās i) labāku veselības aprūpi ar zemākām izmaksām, ii) pacientu līdzdalību (proti, viņi labāk varēs kontrolēt savu veselības aprūpi)⁽²⁾ un iii) vieglāku un ātrāku piekļuvi medicīniskajai aprūpei un informācijai tiešsaistē (piemēram, ļaujot ārstiem uzraudzīt pacientus no attāluma un biežāk sazināties ar viņiem pa e-pastu).
3. Šos mērķus būs iespējams sasniegt, izstrādājot un izplatot mobilās ierīces (piemēram, valkājamas datorizētas ierīces) un lietotnes, kas darbojas lietotāju viedierīcēs. Šādas ierīces un lietotnes spēj iegūt arvien lielāku personas datu apjomu (to datu uzglabāšanas un apstrādes spēja eksponenciāli palielinās, taču cena – samazinās), izmantojot lielu skaitu tā saukto datu sensoru, un šos datus var tālāk apstrādāt pakalpojumu sniedzēju datu centros ar līdz šim nepieredzētu datu apstrādes jaudu. Vispārējai izmantojamībai un savienojamībai, peļņu nesošiem pakalpojumiem, ko lietotājiem nereti piedāvā bez maksas (bezmaksas mobilās lietotnes), kā arī lielo datu tehnoloģijām un datizracei ir izšķiroša nozīme m-veselības jomā, veidojot ikvienas personas digitālo tēlu (tā saukto “*kvantificēto es*”)⁽³⁾.

I.2. Atzinuma mērķis

4. Ņemot vērā to, ka mobilās veselības (“m-veselības”) attīstība var ietekmēt privātpersonu tiesības uz privātumu un personas datu aizsardzību, mēs pēc savas iniciatīvas nolēmām pieņemt šo atzinumu.
5. Tā mērķis ir vērst uzmanību uz tiem būtiskākajiem aspektiem saistībā ar datu aizsardzību m-veselības jomā, kuriem pašlaik, iespējams, netiek pievērsta uzmanība vai kuri netiek pietiekami novērtēti, lai tādējādi veicinātu atbilstību spēkā esošajiem datu aizsardzības noteikumiem un rastu iespējas šos noteikumus konsekventi piemērot. Lai sasniegtu šo mērķi, atzinuma pamatā ir 29. panta datu aizsardzības darba grupas pieņemtais atzinums par mobilajām lietotnēm viedierīcēs⁽⁴⁾.
6. Šajā atzinumā ņemta vērā arī šīs jaunās un strauji mainīgās situācijas ietekme saistībā ar izmaiņām, kas paredzētas ierosinātajā Vispārīgajā datu aizsardzības regulā (VDAR).
7. Šis atzinums sastāv no divām daļām. Atzinuma II daļā ir uzsvērti būtiskākie aspekti saistībā ar m-veselības ietekmi uz datu aizsardzību. Atzinuma III daļā ir izskatīti iespējamie turpmākie risinājumi, lai datu aizsardzības prasības tiktu integrētas m-veselības lietotņu sistēmā. Šajā daļā uzsvērti turpmāk veicamie pasākumi likumdošanas jomā, kas vienlaikus ir arī vēlamī un nepieciešami, lai sniegtu efektīvu atbildi saistībā ar jautājumiem, kas rodas vai, iespējams, nākotnē var rasties m-veselības jomā attiecībā uz personas cieņu, privātumu, datu aizsardzību un tiesībām uz personas identitāti.

IV. Secinājums

69. M-veselība piedāvā daudz jaunu iespēju gan attiecībā uz iedzīvotāju labāku un ātrāku veselības aprūpi, gan efektīvāku slimību profilaksi un zemākām veselības aprūpes izmaksām veselības aprūpes sistēmu ietvaros, gan arī rada lielākas iespējas uzņēmumiem. Taču, lai panāktu, ka visas trīs minētās kategorijas pilnībā izmanto šādu izstrāžu sniegtās iespējas, ikvienam ir jāuzņemas pienākumi saistībā ar šīm iespējām.
70. Mēs īpaši vēršam uzmanību uz privātpersonu atbildību un nepieciešamību aizsargāt personu cieņu un tiesības uz privātumu un pašnoteikšanos. Laikā, kad notiek straujas ekonomiskās pārmaiņas un dažādu privāto un valsts struktūru dinamiska mijiedarbība, šos pamatprincipus nevajadzētu ignorēt un privātajiem uzņēmumiem nevajadzētu gūt peļņu uz sabiedrības rēķina.

⁽¹⁾ Eiropas Komisijas 2014. gada 10. aprīļa Zaļā grāmata par mobilo veselību, COM(2014) 219 final, ko papildina Komisijas dienestu darba dokuments (SWD(2014) 135 final).

⁽²⁾ Nathan Cortez, *The Mobile Health Revolution?*, University of California Davis Law Review, 47. sēj., 1173. lpp.

⁽³⁾ *Wired* dibinātājs Kelvin Kelly kopā ar žurnālistu Gary Wolf izveidoja platformu *quantifiedself.com* un darināja šo jēdzienu zināmu plašākai sabiedrībai.

⁽⁴⁾ 29. panta datu aizsardzības darba grupas 2013. gada 27. februāra Atzinums 2/2013 par lietotnēm viedierīcēs (WP 202), pieejams vietnē: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp202_lv.pdf

71. Šajā sakarā datu aizsardzības principi un noteikumi sniedz norādes nozarē, kurā joprojām lielā mērā trūkst regulējuma. Pienācīgi īstenojot šos principus un noteikumus, tiks palielināta juridiskā noteiktība un uzticība m-veselībai, tādējādi veicinot šīs nozares pilnvērtīgu attīstību.

Briselē, 2015. gada 21. maijā

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs

Giovanni BUTTARELLI
